

ZÁKLADNÉ ODPORÚČANIA z diskusie o integrácii rómskeho dieťaťa do MŠ

WORLD CAFÉ:
Rôzne pohľady
na integráciu rómskeho
dieťaťa do materskej školy
31. mája 2018 / Goethe - Institut
Panenská 33, Bratislava

1. Materiálno-technické aspekty povinnej predškolskej prípravy v podmienkach SR

Odhadom približne asi 18 % obcí, v ktorých žijú Rómovia, nemá v blízkosti materskú školu. Priemerne sú materské školy vzdialené od rómskeho osídlenia 6 km, takže početná skupina rómskych rodičov nemá možnosť umiestniť svoje dieťa do predškolského zariadenia v blízkosti svojho bydliska a za týmito vzdelávacími službami je potrebné cestovať.

Odporúčania:

- Staré štátne budovy, ktoré nemajú využitie, by po prerobení mali byť využité na materské školy, taktiež by sa malo zvážiť zriadenie 5 ročných tried MŠ v priestoroch ZŠ a upraviť fungovanie škôl tak, aby sa navzájom nerušilo vyučovanie a výchova v MŠ
- V prípade pozemkových fondov, by sa malo čo najrýchlejšie pristúpiť k tomu, aby pozemky boli vysporiadané
- Zvýšiť čerpanie Eurofondov - starostom, ktorí sa nezapojili do žiadnych výziev je nutné poskytnúť administratívnu a asistenčnú podporu z ministerstiev, ktoré výzvy vydávajú
- Je nutné zjednodušiť výzvy tak, aby ich bolo možné podávať aj elektronicky a nepredstavovali by takú byrokratickú záťaž
- Zefektívniť spoluprácu medzi Poradenským centrom a starostom
- Do diskusie o MŠ pribrať Ministerstvo Financíí (aby sa pokryli všetky výdavky s MŠ spojené)
- Eliminovať všetky klasické a sryté výdavky spojené s MŠ
- Zabezpečiť ľudské zdroje - asistentov, podporných zamestnancov
- Zrušiť inštitút odkladu detí do ZŠ
- Kompletne prerobiť financovanie MŠ a ZŠ (systém založený na dávkach v hmotnej núdzi nie je dostatočný, keďže väčšina ľudí je chudobná aj napriek tomu, že nepatrí medzi poberateľov dávok)
- Cirkevné školy by mali byť vytiahnuté zo systému štátneho financovania, cirkevné školy by mali byť financované výlučne cirkvou

6 km

Priemerná vzdialenosť
materských škôl od
rómskeho osídlenia

Je nutné
kompletne prerobiť
financovanie MŠ a ZŠ

2. Odbornosť a pripravenosť pedagogických zamestnancov / Obsah a metódy vzdelávania v rámci povinnej predškolskej prípravy

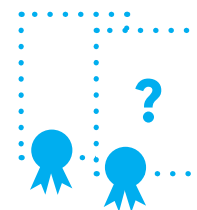
Podľa zistení ŠŠI (2016) približne 75 % školských vzdelávacích programov naznačuje, že odborné vzdelávanie učiteľov a učiteliek sa vôbec nezameriava na deti z marginalizovaných rómskych komunít. Podľa výskumov, v materských školách na Slovensku pretrvávajú dominantné postavenie učiteľov vo výchovno-vzdelávacom procese, ako aj ich chýbajúce spôsobilosti individualizovať výučbu, plánovať a používať osnovy tak, aby rozmanité vzdelávacie potreby detí, s ohľadom na ich jazyk, prostredie, z ktorého pochádzajú, citlivo reagovali na potenciál každého dieťaťa. Učitelia nepoznajú metódy, stratégie a postupy, ktorými sa dá predísť vyčleňovaniu detí zo skupiny.

75%

Vzdelávacích programov učiteľov a učiteliek sa nezameriava na deti z marginalizovaných rómskych komunít

Odporúčania:

- Prehodnotiť a dôkladnejšie kontrolovať kvalitu ponúkaných vzdelávaní pre učiteľov MŠ (vrátane udeľovania akreditácií)
- Pri výbere druhu vzdelávania zohľadňovať stratégiu školy
- Do školských vzdelávacích programov povinne zaradiť dokument autoevalvácia, ktorý má byť pripravený na základe potrieb detí, rodičov detí a lokálneho kontextu
- Získanie kreditov za vzdelávanie má byť ďalej sprevádzané peer tutoringom a intravíziou medzi učiteľmi a školami navzájom
- Zosúladiť a nastaviť minimálny spoločný vzdelávací základ stredných pedagogických škôl (a výkonových štandardov pre učiteľky so stredoškolským vzdelaním) a vysokých škôl predškolskej a elementárnej pedagogiky – kurikulá sú rôzne a v praxi to spôsobuje problémy
- Vniesť viac praxe do prípravy učiteľov so zameraním na metódy práce v inkluzívnom prostredí
- Zaradiť tému diverzity do vzdelávacích obsahov v oboch stupňoch vzdelávania¹

Je potrebné kontrolovať kvalitu ponúkaných vzdelávaní pre učiteľov MŠ

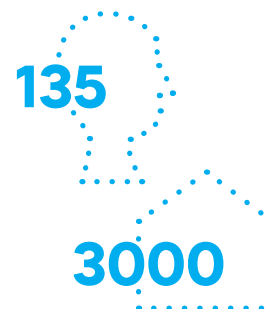
1 Slovensko má podľa správy Európskej komisie http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2016/teacher-diversity_en.pdf jeden z najvyšších podielov učiacich sa z minoritného prostredia, ale nezodpovedajú tomu učiteľia – len málo ich z minoritného prostredia pochádza, a nezodpovedajú tomu politiky – Slovensko nemá diverzitu v portfóliu vzdelávacej politiky.

3. Iné možnosti integrácie (asistenti, nultý ročník, alternatívne školstvo)

Podľa údajov Centra vedecko-technických informácií bolo na Slovensku k 15. 9. 2017 v približne troch tisíckach materských škôl 135 pedagogických asistentov. Je to počet, ktorý zďaleka nezodpovedá požiadavkám. Súčasnú situáciu komplikujú aj nedostatočné systémové riešenia pri ich vzdelávaní. Absentujú školy, ktoré by pripravovali plnohodnotných, kvalifikovaných pedagogických asistentov.

Odporúčania:

- Požiadavky na kvalifikáciu asistenta sú príliš veľké. Pomohlo by vrátiť sa k pôvodným, podľa ktorých bolo najdôležitejšie: ovládať materinský jazyk dieťaťa, mať vedomosti o sociálnom prostredí, z ktorého dieťa pochádza, udržiavať vzťahy s rodinou dieťaťa
- Asistent v materskej škole (MŠ) by nemusel mať rovnaké vzdelanie, ako asistent v základnej škole – kvalifikáciu by si kontinuálne zvyšoval popri zamestnaní. Nemusí ísť výlučne o akademické vzdelanie
- Náklady na asistenta by mali byť rozdelené: 50 % štát, 50 % obec. Takýto návrh bol už aj v minulosti, ale nebol realizovaný
- V chudobných lokalitách by asistenta hradil v plnej výške štát. Finančný systém by mal byť citlivý a zabezpečovať vzdelávanie tejto časti obyvateľstva. Takéto opatrenie nemôže byť postavené na uvedomelosti starostu, ale musí byť zabezpečené legislatívne, keďže ide o základný nástroj inklúzie. Hlavným zabezpečovateľom týchto opatrení by malo byť ministerstvo financií
- V súčasnej situácii si nemôžeme dovoliť zrušiť nulté ročníky, ale súčasne by nemali byť jedinou víziou do budúcnosti.

Na 3000 MŠ pripadá len 135 pedagogických asistentov

**fifty
fifty**

Náklady na asistenta by mali byť rozdelené 50 % štát a 50 % obec

4. Integrácia na úrovni MŠ – A čo ďalej?

Účasť na predškolskom vzdelávaní je dôležitá najmä v spojitosti s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorým môžu v ich domácom prostredí chýbať stimuly na rozvoj kognitívnych funkcií. Napriek tomu na Slovensku navštevovalo v roku 2016 MŠ len 34 % rómskych detí vo veku 4 rokov až do veku začatia školskej dochádzky, pričom národný priemer predstavuje 77%.² Medzi bariéry spojené s účasťou detí zo segregovaných rómskych komunít a sociálne znevýhodneného prostredia na predškolskej výchove patria nejasné podmienky výberu zo strany obce, hostilita zo strany učiteliek MŠ, neinformovanosť rodičov o výhodách MŠ alebo geografická vzdialenosť MŠ od segregovanej osady. Prekážkou ďalej sú aj tzv. skryté poplatky a tiež nedostatok kapacít.

Odporúčania:

- Povinné predškolské vzdelávanie (1 rok)
- Podpora neziskových projektov (prostredníctvom grantov / výzviav / metodiky)
- Podpora zo strany štátu pre obce/mestá formou napr. bezúročných pôžičiek. Spolufinancovanie na projekty, ako napr. budovanie MŠ sa ukazuje ako veľký problém pri 5 % výške spolufinancovania. Niektoré obce sú chudobné.
- Školská inšpekcia by mala zabezpečiť kontrolu pri prechádzaní detí z MŠ na ZŠ za účelom predídania zaraďovania detí do segregovaných škôl a tried (napr. na základe identifikovania, že dieťa pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia)
- Povinné zavedenie predmetu o inklúzii (napr. na 1 semester) do učebných plánov pre budúcich učiteľov (úroveň VŠ)
- Zaviesť históriu Rómov do vyučovania na úrovni SŠ (možno ako súčasť už existujúceho predmetu – napr. občianska náuka) za účelom osvety a získania pozitívneho prístupu k Rómom ako takých. Osveta obyvateľstva je dôležitým krokom k integrácii Rómov ako takých, ale aj k integrácii na úrovni MŠ
- Rozpracovať definíciu v školskom zákone o tom, čo je integrácia

34 %

rómskych detí vo veku 4 roky až do veku začatia školskej dochádzky navštevuje MŠ

1 rok

Doporučujeme povinné predškolské vzdelávanie po dobu 1 roka

² EU-MIDIS II, Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Roma – Selected findings. European Union Agency for Fundamental Rights, 2016, str. 23.